

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE
ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

VISIENOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Vlaams Bouwmeesterschap

Samenvatting

De Vlaamse Regering bepaalt de missie, de opdracht en het werkingskader van het Vlaams Bouwmeesterschap.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij en Bestuur

De beleidsnota 2019-2024 – Algemeen Regeringsbeleid vermeldt het voornemen om de conceptnota van 2015 betreffende het Vlaams Bouwmeesterschap te actualiseren.

Op 19 juni 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota “Vernieuwd Bouwmeesterschap” goed. Deze conceptnota gaf duidelijkheid over de taakstelling van de Vlaamse Bouwmeester en bepaalde het werkingskader. Voorliggende nota is een actualisering van voorgenoemde nota.

Het Vlaams Regeerakkoord (2019-2024) bepaalt inzake het bouwmeesterschap het volgende:

“Het Vlaams Bouwmeesterschap, dat gestalte krijgt in een Bouwmeesterteam, moet zich terugplooiën op zijn kerntaken, namelijk de Vlaamse overheid en lokale besturen bijstaan in hun architecturale keuzes en inrichting van de publieke ruimte.”

In de beleidsnota 2019-2024 “Algemeen regeringsbeleid” wordt het regeerakkoord verder verduidelijkt:

“Op het vlak van architectuur behoort Vlaanderen vandaag tot de top. Diverse realisaties in publieke opdracht genieten ruime erkenning in binnen- én buitenland via gerenommeerde tijdschriften en internationale architectuurbiënnales. Overheden, zowel op Vlaams als op lokaal

niveau, zijn zich bewust van hun voorbeeldrol en stellen als opdrachtgevers van ambitieuze projecten hoge kwaliteitseisen. Zij gaan tevens zorgzaam en doordacht om met het overgeleverde patrimonium. Het is duidelijk dat de werking van het bouwmeesterschap, gestart in 1999, mee aan de basis ligt van deze kwaliteitssprong in de architectuurcultuur en het publiek opdrachtgeverschap. Het bevorderen van de architectuurkwaliteit van de gebouwde omgeving, onder meer via de ondersteuning en begeleiding van publieke bouwheren, is en blijft immers de kerntaak van de Vlaamse Bouwmeester.

In het licht daarvan actualiseer ik de conceptnota van 2015 en zal ik de procedure voor de aanstelling van een nieuwe Vlaamse Bouwmeester opstarten, zodat de continuïteit van de werking verzekerd wordt bij het aflopen van het huidige mandaat op 30 juni 2020.”

2. MISSIE EN OPDRACHT VAN HET BOUWMEESTERSCHAP

De centrale missie van het bouwmeesterschap kan als volgt worden omschreven:

Het bouwmeesterschap heeft als doel het bevorderen van de architectuurkwaliteit van de gebouwde omgeving, opgevat als een synthese van kwaliteiten op het vlak van stedenbouwkundige omgeving, gebruik en beleving, beeldwaarde, bouwtechniek, energie- en kostenbeheer, integrale toegankelijkheid, enz. Deze inzet wordt geconcretiseerd in de begeleiding van opdrachtgevers bij publieke en publiek-private projecten op het vlak van het ontwerpen en realiseren van gebouwen, publieke ruimte, landschap en infrastructuur.

Tot uitvoering van deze missie concentreert het bouwmeesterschap zich op volgende taken:

- 1. De ondersteuning en begeleiding van publieke bouwheren (in de breedst mogelijke zin) met het oog op kwaliteitsverhoging van concrete projecten. De begeleiding beoogt ook competentieverhoging van de betrokken bouwheren en ontwerpers. De rol van het bouwmeesterschap is begeleidend, inspirerend en initiërend, nooit plaatsvervangend.*

De bouwmeester ondersteunt de publieke bouwheren, met het oog op de architecturale kwaliteitsverhoging binnen budgettaire marges, maar ook vanuit de zoektocht naar een optimale prijs-kwaliteitsverhouding van publieke ontwerp opdrachten. Hierbij worden volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Begeleiding door het bouwmeesterschap kan de meest diverse vormen aannemen en is steeds afhankelijk van het soort project en de behoeften van de opdrachtgever;
- De rol van het bouwmeesterschap is begeleidend, ondersteunend en inspirerend. Het opdrachtgeverschap en de uiteindelijke beslissing blijven nadrukkelijk bij de bouwheer. In geen enkel geval kan het bouwmeesterschap de rol van opdrachtgever bij ontwerp opdrachten overnemen;
- Begeleiding bij de conceptfase is essentieel. Het bouwmeesterschap kan onder meer bijdragen tot: een grondige brainstorming over de opdracht resulterend in een degelijk bestek, een verantwoorde preselectie van mogelijke ontwerp bureaus, een grondige evaluatie van de ontwerpvoorstellen, gericht op een kwaliteitsvolle realisatie van de opdracht en op een breed gedragen gunning;

2. Visievorming en reflectie inzake architectuurkwaliteit, kwaliteitsvol ontwerpen en bouwen in de hedendaagse samenleving.

Centraal bij de visievorming en reflectie over architectuurkwaliteit, kwaliteitsvol ontwerpen en bouwen in de hedendaagse samenleving staan volgende uitgangspunten:

- Het bouwmeesterschap werkt steeds in overleg en samenwerking met andere betrokken sectoren en actoren.
- Het onderzoek is toepassingsgericht in functie van visievorming in het expertisedomein van het bouwmeesterschap, samenwerkingsverbanden, projectformulering en projectimplementatie; met aandacht voor de problematieken die naar voor worden geschoven vanuit het publiek opdrachtgeverschap en het architectuurveld;
- De visievorming wordt zowel top down als bottom up gevoed door consultaties en feedback van deskundigen en belanghebbenden en moet een gelegenheid zijn om betrokkenheid van het werkveld te realiseren.

Beide taken versterken elkaar: concrete projecten voeden de visievorming, terwijl inzichten/visies op hun beurt kunnen worden uitgetest of gedemonstreerd via concrete projecten op het terrein.

Om deze taken optimaal uit te voeren verruimt het bouwmeesterschap zijn werking, bereik en impact via een netwerkbenadering (vertakking via antennes zoals lokale kwaliteitskamers, het organiseren van vorming en coaching, leidraden aanbieden).

3. WERKING

A. HET BOUWMEESTERSCHAP BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID

Binnen de Vlaamse overheid kan het onafhankelijk bouwmeesterschap de verschillende beleidsdomeinen beter tot openheid en verbindingen brengen als een transversaal platform voor VO-brede en intersectorale initiatieven, dan als onderdeel van een specifiek beleidsdomein. Een inbedding in een transversaal beleidsdomein is daarom aangewezen. Het bouwmeesterschap positioneert zich binnen het Departement Kanselarij en Bestuur en na de oprichting ervan binnen het fusiedepartement tussen het Departement Kanselarij en Bestuur en Buitenlandse zaken, onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister-president.

Het bouwmeesterschap wordt samengesteld uit drie onderdelen: de Vlaamse Bouwmeester, de expertengroep en het Team Vlaams Bouwmeester.

a) De Vlaamse Bouwmeester

De Vlaamse Bouwmeester wordt aangesteld als adviseur van de hele Vlaamse Regering. Omwille van de betrokkenheid van het bouwmeesterschap bij een grote diversiteit aan projecten rond bijvoorbeeld zorg, economie, wonen, onderwijs, cultuur, erfgoed, gebiedsontwikkeling, enz. is het wenselijk dat de Vlaamse Bouwmeester zijn diensten kan aanbieden aan alle leden van de Vlaamse Regering, ongeacht wie hiervoor het initiatief neemt. Om dezelfde reden moet de bouwmeesterwerking een toegankelijk platform bieden aan alle sectoren en agentschappen die

activiteiten ontplooiën op het vlak van ontwerpen en bouwen van gebouwen en infrastructuur in hun ruimtelijke context.

De Vlaamse Bouwmeester wordt als contractueel personeelslid aangesteld voor de duur van het mandaat als adviseur van de Vlaamse Regering. Hij/zij draagt de volle eindverantwoordelijkheid voor de inhoudelijke werking in het algemeen, de realisatie van zijn/haar meerjarenprogramma en de diverse activiteiten en actieprogramma's in het bijzonder. De Vlaamse Regering en elke minister op zich kunnen de Vlaamse Bouwmeester ook belasten met specifieke ad hoc opdrachten.

Als contractueel personeelslid van de Vlaamse overheid valt de Vlaamse Bouwmeester – met uitzondering van de hierboven geschetste inhoudelijke eindverantwoordelijkheid – onder het administratief gezag van de leidend ambtenaar van de entiteit waartoe hij/zij behoort. Dit betekent dat hij/zij de activiteiten organiseert in lijn met het administratief, financieel-juridisch en deontologisch kader en de organisatiecultuur van de Vlaamse overheid.

Gelet op de bijzondere positie, verleent de leidend ambtenaar voor de duur van het mandaat en binnen het jaarlijks voor het bouwmeesterschap voorziene werkingskrediet een delegatie aan de Vlaamse Bouwmeester, die hij/zij op zijn/haar beurt kan delegeren aan een lid van het Team Vlaams Bouwmeester (in casu de bestuurscoördinator, cfr. verder). Deze delegatie kan te allen tijde worden geëvalueerd en ingetrokken.

b) De expertengroep

Gelet op de toenemende diversiteit en complexiteit van de problematieken waarmee het bouwmeesterschap in aanraking komt, is het wenselijk om – in algemene zin - voor de verantwoording van strategische keuzes, belangrijke projecten en beslissingen te kunnen terugvallen op een brede multidisciplinaire expertise.

De expertengroep functioneert als een kwaliteitskamer en klankbord en zorgt ervoor dat het inhoudelijk draagvlak van het bouwmeesterschap versterkt wordt. Ze bestaat in totaal uit een viertal personen en wordt samengesteld uit experts die samen de multidisciplinaire expertise borgen die voortvloeit uit de beleidsaccenten van het meerjarenprogramma. De expertengroep komt ongeveer 6 maal per jaar samen.

De expertengroep ondersteunt het bouwmeesterschap in de eerste plaats bij het uitwerken van het meerjarenprogramma en de jaaractieplannen, en valideert ze ook. Verder kan de expertengroep ingezet worden bij strategische visievorming en indien de Vlaamse Bouwmeester in een situatie terecht komt die deontologisch delicaat is, waar belangenvermenging kan ontstaan of de onpartijdigheid van de Vlaamse Bouwmeester in het gedrang kan brengen.

Er wordt een beknopt functieprofiel uitgewerkt voor de leden van de expertengroep en een oproep tot kandidaatstelling gelanceerd nadat de Vlaamse Bouwmeester is benoemd. Op basis van complementaire deskundigheid aan de Vlaamse Bouwmeester en op basis van het meerjarenprogramma stelt de Vlaamse Regering de expertengroep samen op advies van de Vlaamse Bouwmeester.

De leden van de expertengroep krijgen geen statuut van personeelslid en worden op de werkingsmiddelen van het bouwmeesterschap vergoed.

c) Het Team Vlaams Bouwmeester

Voor de uitoefening van zijn/haar opdracht beschikt de Vlaamse Bouwmeester over een team. Het Team Vlaams Bouwmeester is een groep van deskundigen die - gerelateerd aan goed publiek opdrachtgeverschap - over de nodige expertise in verband met architectuur en stedenbouw beschikken en instaan voor de inhoudelijke advisering en de administratief-technische ondersteuning bij zowel beleids- als projectgerelateerde onderwerpen.

Dit team is evenwichtig samengesteld uit experts met een divers profiel. Het team werkt onder leiding van de Bouwmeester en kan hem of haar autonoom vertegenwoordigen in dossiers en projecten. Voor administratieve en organisatorische taken wordt de Vlaamse Bouwmeester ondersteund door een bestuurscoördinator.

B. INSTRUMENTARIUM

Het bouwmeesterschap realiseert zijn/haar taken d.m.v. instrumenten. Belangrijk is een duidelijke link tussen het instrumentarium en het meerjarenprogramma en de jaaractieplannen. De effectiviteit en efficiëntie van de instrumenten worden periodiek geëvalueerd met het werkveld en de expertengroep.

C. MEERJARENPROGRAMMA EN FORMELE RAPPORTERINGSPLICHT

De Vlaamse Bouwmeester maakt bij zijn/haar aantreden een meerjarenprogramma op dat uitgaat van de beleidskeuzes van de Vlaamse Regering (bvb. Scholen van morgen, Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, Vlaams Energie- en Klimaatplan,.....). Dit meerjarenprogramma is het resultaat van overleg met alle betrokken administraties en kabinetten, alsook met het werkveld. Het meerjarenprogramma wordt bekrachtigd door de Vlaamse Regering.

Het meerjarenprogramma vormt ook de basis voor het bepalen van de nodige deskundigheden voor de expertengroep.

De Vlaamse Bouwmeester vertaalt het meerjarenprogramma jaarlijks in een jaaractieplan, dat naast de concrete inhoudelijke invulling van het meerjarenprogramma ook een koppeling van de acties aan VTE's en middelen omvat. De jaaractieplannen worden voorgelegd en bekrachtigd door de expertengroep en nadien meegedeeld aan de Vlaamse Regering.

De Vlaamse Bouwmeester rapporteert periodiek aan de Vlaamse Regering en de expertengroep, en brengt verslag uit van zijn/haar activiteiten en de bereikte resultaten aan de verschillende besturen en het werkveld. Op het einde van het mandaat van elk bouwmeesterschap wordt in een evaluatie voorzien.

D. KRACHTLIJNEN VAN EEN INTEGRITEITSKADER/DEONTOLOGISCHE CODE

Alle principes van de vigerende deontologische code (<https://overheid.vlaanderen.be/integriteit>) zijn van belang voor en van toepassing op de Vlaamse Bouwmeester, contractueel personeelslid van de Vlaamse overheid. In het kader van de functie en de historiek verdienen de volgende vijf principes extra aandacht:

- loyauteit (inzake het belang van de organisatie, respect voor de regels en personeelsleden en de algemene beleidsopties);
- betrouwbaarheid (inzake beheer van gevoelige informatie en voorkennis);
- objectiviteit (hanteren van gelijkheidsprincipe, vermijden van schijn van partijdigheid, uitsluiten van beïnvloeding door privé-belangen, uitsluiten van giften, wederdiensten, betaald advies, e.d. in relatie tot de uitoefening van het mandaat);
- zorgvuldig beheer van overheidsmiddelen;

- spreekrecht en spreekplicht (correct, volledig en objectief weergeven van feitelijke informatie, geheimhoudingsplicht voor vertrouwelijke informatie, aandacht voor voldoende interne terugkoppeling en overleg).

Deze principes worden opgenomen in het competentieprofiel en tijdens de aanwervingsprocedure besproken en in concreto getoetst. Bij aanvang van het mandaat zullen functiespecifieke afspraken worden gemaakt met de coördinator integriteitszorg van de Vlaamse overheid, gericht op de persoonlijke situatie van de Vlaamse Bouwmeester. Deze worden opgenomen in het arbeidscontract. Op geregelde tijdstippen gedurende het mandaat worden deze afspraken gemonitord door de leidend ambtenaar in samenwerking met de coördinator integriteitszorg.

4. SELECTIEPROCEDURE

A. LOOPTIJD VAN HET MANDAAT

Omdat het belangrijk is dat het meerjarenprogramma van het bouwmeesterschap aansluit bij de beleidsaccenten van de Vlaamse Regering, wordt als algemeen principe aangehouden dat de procedure voor de aanstelling van de Vlaamse Bouwmeester telkens gestart wordt meteen na de publicatie van het regeerakkoord. De looptijd van het mandaat bedraagt vijf jaar, in principe startend op 1 juli in het jaar volgend op een verkiezingsjaar.

B. VOORWAARDEN EN PROFIEL

a) Voorwaarden

De Vlaamse Bouwmeester wordt aangesteld door de Vlaamse Regering als contractueel personeelslid met een contract van bepaalde duur met een looptijd van 5 jaar. De verloning gebeurt volgens de salarisschaal A311. De functie wordt in principe voltijds ingevuld.

b) Profiel

Het bouwmeesterschap ziet de rol van de Vlaamse Bouwmeester als begeleider en ondersteuner. Er moet dus nadrukkelijk op zoek gegaan worden naar iemand die kan overleggen, samenwerken en mensen bij elkaar kan brengen. De Vlaamse Bouwmeester moet dan ook iemand zijn met uitstekende communicatieve vaardigheden, die goed kan luisteren, onderhandelen en overtuigen, een groep kan enthousiasmeren en meekrijgen en gerichte samenwerkingsverbanden kan aangaan.

De Vlaamse Bouwmeester beschikt over sterke vaktechnische competenties met betrekking tot architectuur en stedenbouw, met noties over de werking van de overheid. Hij/zij is een kritisch denker die in staat is architecturale vraagstukken te kaderen binnen een bredere context en geniet algemene erkenning voor zijn/haar deskundigheid binnen het werkveld.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan de 'people manager skills'. De Vlaamse Bouwmeester bekleedt een onafhankelijke positie, maar is ook onderdeel van de Vlaamse overheid waar overkoepelende waarden en normen worden gehanteerd met betrekking tot leiderschap en transparantie. Er wordt verwacht dat de waarden van de Vlaamse overheid (openheid, daadkracht, vertrouwen en wendbaarheid) in de dagelijkse werking toegepast worden. De Vlaamse Bouwmeester moet zijn/haar team dus op een positieve manier begeleiden, motiveren en coachen.

C. SELECTIEPROCEDURE

AgO begeleidt de selectieprocedure en werkt met het departement waartoe het Team Vlaams Bouwmeester behoort het selectiereglement en het functieprofiel uit.

De selectieprocedure verloopt gelijklopend aan de selectieprocedure voor een leidend ambtenaar. Deze selectieprocedure wordt samen met het functieprofiel ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd naar aanleiding van de beslissing over de vacantverklaring.

5. BELEIDSMATIG EN ORGANISATORISCH

A. POLITIEKE BEVOEGDHEID

Het Vlaams bouwmeesterschap is als expliciete bevoegdheid van de minister-president opgenomen in het bevoegdhedenbesluit van de leden van de Vlaamse Regering.

B. BELEIDSBRIEVEN

Beleidsmatig is de taakstelling van de Vlaamse Bouwmeester opgenomen in de beleidsnota 'Algemeen regeeringsbeleid'.

C. DE PRAKTISCHE ORGANISATIE VAN HET BOUWMEESTERSCHAP

De delegatiebevoegdheid m.b.t. werkingsmiddelen, overheidsopdrachten en personeel is een expliciete verantwoordelijkheid van de leidend ambtenaar en wordt geregeld in het organisatiebesluit van het departement waartoe het bouwmeesterschap behoort.

D. DE AANSTELLING VAN EEN NIEUWE VLAAMS BOUWMEESTER

De Vlaamse Regering neemt een beslissing tot aanstelling van de Vlaamse Bouwmeester.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te geven aan de inhoud van de visienota 'Vlaams Bouwmeesterschap';
2. de Minister-President van de Vlaamse Regering te belasten met de uitvoering van deze visienota.

Deze visienota houdt geen financieel of budgettair engagement in vanwege het Vlaams Gewest of de Vlaamse Gemeenschap.

De minister-president en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management,

Jan JAMBON